

Кучма Ольга Леонідівна
докт. юрид. наук, доцент
професор кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ВИХІДНА ДОПОМОГА СУДДІ: РЕЗУЛЬТАТИ РЕФОРМУВАННЯ

Реформування трудового та соціального законодавства в умовах євроінтеграційних процесів не завжди схвально сприймається суспільством, особливо тією його частиною, якої реформоване законодавство безпосередньо стосується.

Дискусії викликають зміни у законодавстві, які зменшують обсяг та/чи розмір отримуваної винагороди, пільги, допомоги, пенсії, послуги тощо. Одним з таких законів є Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» від 27.03.2014 року № 1166-VII [1]. Даний закон містить низку змін до чинного законодавства, зокрема, скасовано такий вид допомоги, як допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, змінено розміри допомоги при народженні дитини, встановлено додаткову умову для надання певних пільг таким категоріям як військовослужбовці, працівники служби спеціального зв'язку та інші.

Також вищезгаданим Законом виключено положення частини 11 статті 21 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» та положення статті 136 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 року № 2453-VI, чим було скасовано вихідну допомогу.

30.09.2016 року набрав чинності «новий» Закон України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до статті 143 якого судді, який вийшов у відставку, виплачується вихідна допомога в розмірі 3 місячних суддівських винагород за останньою посадою [2]. Таким чином, суддям у періоді із 01.04.2014 року по

30.09.2016 року вихідна допомога взагалі не виплачувалась. Крім того, відповідно до статті 136 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 року судді, який вийшов у відставку, виплачувалась вихідна допомога у розмірі 10 місячних заробітних плат за останньою посадою [3].

Враховуючи те, що відповідно до статті 22 Конституції України конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані та при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [4] виникає питання, чи не відбулось порушення гарантованих конституційних прав і свобод в частині виплати вихідної допомоги судді.

Питання конституційності змін у виплаті (розмірі) вихідної допомоги розглядалось Конституційним Судом України. Так, у рішенні у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 103, 109, 131, 132, 135, 136, 137, підпункту 1 пункту 2 розділу XII «Прикінцеві положення», абзацу четвертого пункту 3, абзацу четвертого пункту 5 розділу XIII «Перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Конституційний Суд України прийшов до наступних висновків.

Конституційний Суд України вважає, що за своєю правовою природою вихідна допомога є разовою формою матеріальної винагороди при виході судді у відставку. Вона виплачується з метою забезпечення йому належних соціально-побутових умов, а також для стимулювання осіб, які перебувають на посаді судді, до довгострокового виконання ними професійних обов'язків. Вихідна допомога не належить до таких конституційних гарантій незалежності суддів, як суддівська винагорода чи довічне грошове утримання, оскільки не є основним джерелом матеріального забезпечення суддів, не має постійного характеру та не покриває соціальних ризиків, пов'язаних, зокрема, із хворобою, інвалідністю, старістю. У зв'язку з цим парламент повноважний встановлювати вихідну допомогу та визначати її розмір [5].

І хоча згадане рішення Конституційного Суду України стосується зміни розміру вихідної допомоги, а не скасування її взагалі у певному періоді часу,

проте, Конституційний Суд України чітко розтлумачив, що **вихідна допомога не належить до конституційної гарантії та парламент повноважний її встановлювати і визначати розмір.**

Конституційний Суд України розмежовує права та свободи на ті які є конституційними гарантіями та інші і положення Конституції України про недопущення звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів застосовує щодо тих прав та свобод, які є конституційними гарантіями.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : Закон України від 27 березня 2014 р. № 1166-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1166-18#n297> (дата звернення 11.11.2019).

2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 червня 2016 р. №1402-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 11.11.2019).

3. Про судоустрій і статус суддів : Закону України від 07 липня 2010 р. №2453-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/ed20130728> (дата звернення 11.11.2019).

4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. №254-к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4235> (дата звернення 11.11.2019).

5. Рішення Конституційного Суду України від 19 листопада 2013 р. №10-рп/2013 / Конституційний Суд України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-13/ed20140122#n45> (дата звернення 11.11.2019).